

**Національний технічний університет Україна
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»**

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Голова Предметної комісії
Гарант освітньої програми
Анатолій ЖУЧЕНКО

« 31 » « січня » 2022 р.

ПОГОДЖЕНО:
Проректор з навчальної роботи
Анатолій МЕЛЬНИЧЕНКО

м.п.

« ____ » « _____ » 2022 р.

ПРОГРАМА

**Додаткового вступного випробування
для здобуття наукового ступеня доктор філософії**

за спеціальністю

151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології

**Програму рекомендовано вченими радами
інженерно-хімічного, теплоенергетичного, приладобудівного факультетів**

Київ - 2022

Розділ 1

Теорія автоматичного управління

1. Диференціальне рівняння, перетворення Лапласа та його застосування для дослідження динамічних систем, визначення передатної функції.
2. Передатні функції типових з'єднань динамічних ланок: послідовне та паралельне з'єднання, ланка, охоплена зворотнім зв'язком. Передатна функція розімкненої та замкненої системи.
3. Лінійні закони регулювання та їх характеристики. Вимоги до перехідного процесу.
4. Стійкість лінійних систем та її зв'язок з коренями характеристичного рівняння. Алгебраїчний критерій стійкості Гурвіца.
5. Стійкість лінійних систем, частотні критерії Михайлова та Найквіста.
6. Види дискретних автоматичних систем.
7. Дискретне перетворення Лапласа, z-перетворення, дискретні передатні функції.
8. Поняття стійкості дискретних систем. Критерії стійкості.
9. Поняття про моделі у просторі станів, рівняння стану неперервних та дискретних систем. Методи обчислення перехідної матриці стану.
10. Одержання рівнянь динаміки в просторі станів із диференціальних та різницевих рівнянь.
11. Регулятори стану з кінцевим часом устанавлення.
12. Синтез регулятора стану за заданим розташуванням полюсів системи. Модальні регулятори стану та їх синтез.

Розділ 2

Проектування та експлуатація систем керування

1. Представлення систем керування у вигляді структурних схем, фундаментальні принципи керування та приклади їх реалізації. Класифікація систем керування.
2. Схеми автоматизації – принципи побудови, спрощений та розгорнутий способи виконання, правила зображення позиційних позначень приладів і засобів автоматизації.
3. Поняття, структура, основні функції та класифікація САПР.
4. Поняття програмної, слідкуючої та каскадної системи керування.
5. Поняття робастної системи. Принцип стабілізації за допомогою скалярного коефіцієнта підсилення в колі зворотного зв'язку, переваги і недоліки.
6. Поняття адаптивної системи. Основні типи невизначеності параметрів об'єкта, основні класи адаптації.

Розділ 3

Оптимізація технологічних процесів та систем керування

1. Постановка задачі оптимізації, критерій оптимальності, класифікація задач оптимізації.
2. Чисельні методи пошуку безумовного екстремуму, градієнтні методи.
3. Чисельні методи пошуку умовного екстремуму, метод штрафних функцій.
4. Постановка задачі варіаційного числення.
5. Принцип максимуму Понтрягіна, синтез оптимальних систем на його основі.
6. Метод динамічного програмування, синтез оптимальних систем на його основі

Розділ 4

Моделювання об'єктів та систем керування

1. Аналітичний та експериментальний підходи для отримання математичних моделей, використання теорії планування експерименту при моделюванні.
2. Статистична обробка результатів експерименту. Апроксимація. Постановка задачі. Суть методу найменших квадратів. Похибки апроксимації.
3. Інтерполяційні поліноми Ньютона та Лагранжа.
4. Чисельні методи розв'язання диференціальних рівнянь.
5. Моделювання об'єктів з розподіленими параметрами, метод кінцевих різниць.
6. Числові характеристики випадкової величини. Визначення математичного сподівання, коефіцієнта асиметрії та ексцесу. Властивості математичного сподівання.

Розділ 5

Інтелектуальні системи

1. Поняття експертної системи, основні складові, моделі знань для експертних систем.
2. Поняття нечітких множин, функції належності, алгоритми нечіткого логічного виводу.
3. Поняття та принцип роботи штучної нейронної мережі.
4. Нейронні мережі прямого поширення сигналу (персепрон) – структура, алгоритм навчання.
5. Задачі, що розв'язуються нейронними мережами в системах керування.

6. Методи розв'язання задачі класифікації: найближчого сусіда, опорних векторів, нейронних мереж. Переваги та недоліки.

Розділ 6

Технічні та програмні засоби систем керування

1. Програмовані логічні контролери і розподілені системи контролю та збору даних.
2. Графічні та текстові мови програмування контролерів стандарту IEC 61131-3.
3. Архітектура мікропроцесора, система команд та асемблер.
4. Запам'ятовуючі пристрої та інтерфейси вводу-виводу.
5. Характеристики та функціональні можливості SCADA систем.
6. Технологія OPC - принципи і переваги.

Критерії оцінювання

Вступне випробування проводять лише за затвердженим комплектом екзаменаційних білетів. Відмова студента від написання вступного випробування за екзаменаційним білетом атестується як незадовільна відповідь.

Під час вступного випробування дозволяється користуватися ручкою та листами вступного випробування. При виявленні факту використання недозволених матеріалів екзаменаційна комісія має право припинити випробування і виставити незадовільну оцінку.

Для написання вступного випробування надається не більше 90 хвилин.

Письмові роботи вступного випробування оцінюють за 100-бальною шкалою.

Повна, правильна та обґрунтована відповідь на питання екзаменаційного білету, який складається з трьох питань, оцінюється такою кількістю балів:

- перше питання – $R_1 = 35$ балів;
- друге питання – $R_2 = 35$ балів;
- третє питання – $R_3 = 30$ балів,

де R_1, R_2, R_3 - значення рейтингу за відповідно перше, друге, третє питання екзаменаційного білету вступного випробування.

Підставами для зниження рейтингу є:

- неповна відповідь на питання екзаменаційного білету (-5 балів);
- неточності у моделюванні процесів, виведенні рівнянь, формулюваннях термінів, правил, законів (-3 бали);
- відсутність обґрунтування наведених висновків (-5 балів);
- недостатня здатність до аналізу фактів, інтерпретування схем, графіків (-5 балів);
- нечітке, непослідовне викладення матеріалу (- 3 бали);
- неправильна відповідь на питання екзаменаційного білету (0 балів).

Сумарна кількість балів набраних вступником за фахове випробування (значення рейтингу фахового вступного випробування)

$$R = R_1 + R_2 + R_3 = 35 + 35 + 30 = 100 \text{ балів.}$$

Додаткове вступне випробування оцінюється за шкалою “зараховано”, “незараховано”. Випробування вважається складеним, якщо набрано 60 і більше балів. В цьому випадку вступник отримує «зараховано».

ЛІТЕРАТУРА

1. Бесекерский В. А., Попов Е. П. Теория систем автоматического регулирования - Спб.: Профессия, 2003 - 752 с.
2. Дорф Р. Современные системы управления / Р. Дорф, Р. Бишоп – М.: Лаборатория Базовых Знаний, 2002. – 832с., ISBN 5-93208-119-8
3. Методы робастного, нейро-нечеткого и адаптивного управления: Учебник / Под ред. Н.Д. Егупова, издание 2-ое, стереотипное. – М.: Изд-во МГТУ им. Н.Э. Баумана, 2002.-744с.
4. Жученко А.І., Ярощук Л.Д. Спеціальні розділи математики для дослідження комп'ютерних систем: Навч. посіб. - К.:ІВЦ «Видавництво “Політехніка”», 2002.-208с.
5. Стефани Е.П. Основы построения АСУТП. – М.: Энергия, 1982. – 352 с.
6. Зайченко Ю. П. Основы проектування інтелектуальних систем : навч. посіб. / Київ: Слово, 2004, 352с.
7. Ротач В.Я. Теория автоматического управления теплотенергетическими процессами.: Учебник для вузов. - М.: Энергоатомиздат, 1985. - 296с.
8. Голубятников В.А, Шувалов В.В. Автоматизация производственных процессов и АСУ ТП в химической промышленности. – М.: Химия, 1985. – 375 с.
9. Рей М. Методы управления технологическими процессами. - М.: Мир. 1983.-368с.
10. Автоматическое управление в химической промышленности: Учебник для вузов/Под ред. Е.Г.Дудникова. – М.: Химия, 1987. – 368 с.
11. Жученко А.І., Кваско М.З., Кубрак Н.А. Ідентифікація динамічних характеристик. Комп'ютерні методи. - К.: Вид. відд. КЛТКМ та М., 2001. - 182с.
12. Остапенко Ю.О. Ідентифікація та моделювання технологічних об'єктів керування./ К.: Задруга, 1999. - 424с.
13. Кубрак А.І., Жученко А.І., Кваско М.З. Комп'ютерне моделювання та ідентифікація автоматичних систем. – К., “Політехніка”, 2004.
14. Коржик М.В. Моделювання об'єктів та систем керування засобами MatLab / Навч. посібн. для студентів вищих навч. закл. – Київ : НТУУ «КПІ», 2016. – 174 с.
15. Ладиев Р.Я., Остапенко Ю.А., Кубрак А.И., Кваско М.З. Математическое описание объектов с распределенными параметрами. – Киев, изд-во КПИ, 1974.

16. Основи проектування баз даних: навч. посіб. / А. І. Жученко, Л.Д. Ярощук. – К.:НТУУ «КПІ», 2015. - 158 с.
17. Фрэнкс Р. Математическое моделирование в химической технологии. – М., Химия, 1971.
18. Бояринов Л.И., Кафаров В.В. Методы оптимизации в химической технологии. – М., Химия, 1975.
19. Реклейтис Г., Рейвиндран А., Рэгсдел К. Оптимизация в технике: В 2-х кн. – М.: Мир, 1986 – 349 с.
20. Гил Ф., Мюррей У., Райт М. Практическая оптимизация – М.: Мир, 1985. – 509с.
21. Ладієва Л.Р. Оптимальне керування системами. Навчальний посібник. - К.: НМЦ ВО, 2000.-187с.
22. Майника Э. Алгоритмы оптимизации на сетях и графах: Пер. с англ. – М.: Мир, 1981. – 323с.
23. Гроп. Методы идентификации систем. М.: Мир. 1979. - 302с.
24. Эйкофф П. Основы идентификации систем управления. –М., Мир, 1975.
25. Таха Х.А. Введение в исследование операций – М.: Издательский дом «Вильямс», 2005 – 912с.
26. Зайченко Ю.П. Дослідження операцій: підручник.– К.: Вид. дім "Слово", 2006 – 816с.
27. Хант Э. Искусственный интеллект. – М.: Мир, 1978.- 558с.
28. Сигеру Омату, Нейроуправление и его приложения / Сигеру Омату, Марзуки Халид, Рубия Юсоф – М.: ИПРЖР, 2000. – 272 с. – ISBN: 5-93108-006-6.
29. Хайкин Саймон Нейронные сети: полный курс, 2е издание / Пер. с англ. – М.: Издательский дом "Вильямс", 2006. 1104 с.
30. Вентцель Е.С. Теория вероятностей. – М.: Высш. шк., 2001.–575 с.
31. Гмурман В.Е. Теория вероятностей и математическая статистика. –М.: Высш. шк., 2000. – 479 с.
32. Айвазян С. А. Прикладная статистика: Основы моделирования и первичная обработка данных. Справочное изд. / С. А. Айвазян, И. С. Енюков, Л. Д. Мешалкин. – М.: Финансы и статистика, 1983. – 471с.
33. Барсегян А.А., Куприянов М.С., Степаненко В.В Методы и модели анализа данных: OLAP и Data Mining. – СПб.: БХВ-Петербург, 2004.–336с.

Приклад екзаменаційного білету

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Освітній ступінь - доктор філософії

Спеціальність 151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Диференціальне рівняння, перетворення Лапласа та його застосування для дослідження динамічних систем, визначення передатної функції.
2. Метод динамічного програмування, синтез оптимальних систем на його основі.
3. Архітектура мікропроцесора, система команд та асемблер.

Затверджено
Гарант освітньої програми

Анатолій ЖУЧЕНКО

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Жученко Анатолій Іванович, доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри технічних та програмних засобів автоматизації

Ковалюк Дмитро Олександрович, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри технічних та програмних засобів автоматизації

Волощук Володимир Анатолійович, доктор технічних наук, доцент, завідувач кафедри автоматизації теплоенергетичних процесів

Смирнов Володимир Сергійович, доктор технічних наук, професор, професор кафедри автоматизації теплоенергетичних процесів

Тимчик Григорій Семенович, доктор технічних наук, професор, декан приладобудівного факультету

Колобродов Валентин Георгійович, доктор технічних наук, професор, професор кафедри комп'ютерно-інтегрованих оптичних та навігаційних систем

Бурау Надія Іванівна, доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри комп'ютерно-інтегрованих оптичних та навігаційних систем

Куц Юрій Васильович, доктор технічних наук, професор, професор кафедри автоматизації та систем неруйнівного контролю

Програму рекомендовано:

Вченою радою інженерно-хімічного факультету

Голова вченої ради _____ Євген ПАНОВ

протокол № 1 від « 31 » « січня » 2022 р.

Вченою радою приладобудівного факультету

Голова вченої ради _____ Григорій ТИМЧИК

протокол № 1/22 від « 31 » « січня » 2022 р..

Вченою радою теплоенергетичного факультету

Голова вченої ради _____ Євген ПИСЬМЕННИЙ

протокол № 6 від « 31 » « січня » 2022 р.